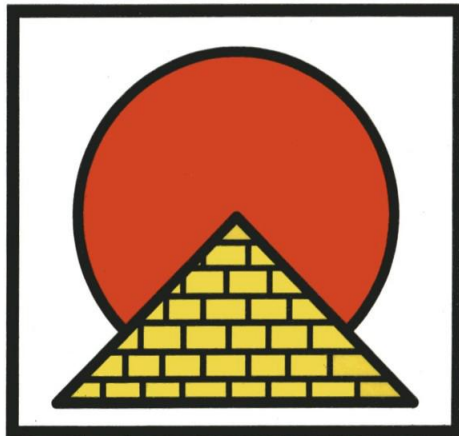

Регионални центри за таленте Републике Србије

**УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ
НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ/ИСТРАЖИВАЧКИХ
РАДОВА**

**ЗА
68. РЕГИОНАЛНО И ДРЖАВНО ТАКМИЧЕЊЕ
ТАЛЕНТОВАНИХ УЧЕНИКА
ОСНОВНИХ ШКОЛА ПО НАСТАВНИМ
ПРЕДМЕТИМА И НАУЧНИМ ДИСЦИПЛИНАМА,
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Школска 2025/2026. година

УВОД

Пред вама се налазе *Упутства за истраживање и писање истраживачког рада у области књижевности* (даље у тексту: *Упутства*). Један од њихових основних циљева је да помогну полазницима и менторима центара за таленте у припреми за такмичења у истраживачким радовима. Будући да ће ова *Упутства* бити основа за бодовање радова од стране комисије на такмичењу, ученици и ментори би требало да их се у што већој мери придржавају. За све недоумице, као и за све што није наведено у овим *Упутствима*, а њима је потребно за спровођење истраживања, односно писање рада, ученици и ментори се могу обратити организатору Републичког такмичења, што је ове године за основне школе РЦТ „Михајло Пупин” у Панчеву.

СТРУКТУРА ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Писање истраживачког рада подразумева унапред осмишљен и разрађен концепт (план) рада. Сваки истраживач најпре полази од основне структуре раде, која се састоји из следећих делова:

1. НАСЛОВ РАДА

2. АПСТРАКТ И КЉУЧНЕ РЕЧИ

2.1. Апстракт

2.2. Кључне речи

3. РАД

3.1. Увод

3.2. Резултати истраживања (подељени на поглавља)

3.3. Закључак

4. СПИСАК КОРИШЋЕНИХ ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ

5. СКРАЋЕНИЦЕ

6. ЗАХВАЛНОСТ

7. ПРИЛОЗИ

Овде наведени делови представљају основну структуру рада истраживачког рада. Сви радови који се представљају на Такмичењу у истраживачким радовима морају садржати ову основну структуру. У раду ученици не наводе реч *Разрада*, већ уместо ње наводе *Увод*, називе поглавља (и потпоглавља) и *Закључак*. Посебна страница на којој је истакнут садржај рада није предвиђена овим *Упутствима*.

1. НАСЛОВ РАДА

У наслову треба истаћи тежиште истраживања, основну идеју, основно питање истраживања. Он мора бити, колико је то могуће, што краћи, прецизан и јасан, али и атрактиван. У наслову треба избегавати скраћенице. Максимална дужина наслова може бити до **70 слова**. Наслов рада се пише на српском и енглеском језику, центрирано, великим словима. Испод наслова рада треба написати име аутора, разред, школу коју похађа, назив центра за таленте и пуно име и презиме ментора са титулом, звањем и

местом запослења. Наслов рада са подацима о аутору и ментору, апстрактном и кључним речима уједно представља и насловну страну рада (**видети пример насловне стране**). Врло је важно поштовати *Упутства* приликом израде насловне стране. Чланови комисије ће најпре видети насловну страну и она им може „креирати“ прву „слику“ о истраживачком раду. Треба избегавати метафоре, субјективне формулације, загонетне и недоречене, који би могли да замаскирају тему.

Напомена менторима и ученицима: тема рада треба да буде са елементима иновативности. Цениће се оригиналност и одважност да се приступи и интердисциплинарности током истраживања, да се књижевност споји са другим наукама, да се истражују и повезују дела из различитих епоха, култура... Посебно треба избегавати теме, а самим тим и наслове, које се већ на редовној школској настави обрађују, као што је, на пример, карактеризација неког јунака. До наредне године имаћемо базу наслова обрађених тема у истраживачким радовима која ће бити доступна свима.

2. АПСТРАКТ И КЉУЧНЕ РЕЧИ

2.1. Апстракт рада

Апстракт је сажети приказ садржине читавог рада. У њему се може изнети предмет рада, сврха и циљ истраживања, примењена методологија рада и др. Апстракт треба да омогући читаоцу да брзо и без тешкоћа схвати шта се то заправо налази на наредним страницама, односно у тексту истраживачког рада. Текст изнет у њему треба бити повезан са насловом, али и са садржајем рада. Дужина текста апстаркта може да буде у оквиру између **200 и 250 речи**.

2.2. Кључне речи

Испод текста апстракта наводе се кључне речи. Сваки рад би требало да садржи **најмање 5**, а највише **10 кључних речи**. Једна кључна реч може да буде и синтагма (примери: слика света, Едгар Алан По, тумачење, хтонско, гротеска). Најпре се наводи најбитнија кључна реч, потом нешто мало мање битна од те прве, потом нешто мало мање битна од те друге итд, односно да с лева на десно значај наведених кључних речи опада. Оне морају бити повезане са насловом рада, али и са *Апстрактном* и читавим радом. Важно је да ученици пажљиво одреде речи које ће навести у *Кључним речима*, будући да се често управо по њима може увидети да ли је неко на довољно добар начин истражио и разумео тему.

Превод на енглески: Превођење апстракта на један од светских језика, најчешће на енглески, може омогућити да се светска научна јавност упозна са одређеним радом. Из тог разлога је потребно да ученици испод текста апстракта на српском језику напишу и његов превод на енглески језик (исписан испод наслова *Abstract*). Затим следи превод и кључних речи на енглески језик (*Keywords*).

3. РАД

3.1. Увод

Ученици у *Уводу* указују на основно подручје свог истраживања, на предмет свог истраживања, односно одговарају на питање *Шта су они то истраживали?*, затим указују да ли је тема већ обрађивана у литератури или није, или да ли је на одговарајући начин обрађивана, или није. Наводе разлоге одабира теме, њен значај, циљеве

истраживања, хипотезе.¹ Наводе и методологију свог истраживања и писања рада. Истичу релевантну литературу која им је највише помогла приликом истраживања и писања рада.² Наводе које су све врсте изворе користили и на који начин. У сваком тренутку свог писања *Увода*, ученици морају размишљати о томе да они требају да уведу читаоца у рад, што је и основни задатак *Увода*. Многи истраживачи писање *Увода* остављају за крај процеса писања, јер тек тада и сами знају о чему су заиста писали у раду. *Увод* би могао чинити између 5 и 10% рада.

3.2. Главни део рада

У овом делу истраживачког рада аутор разрађује тему коју истражује. Важно је поделити главни део рада на поглавља која ће бити повезана са насловом (темом) рада, али и са текстом који ће се наћи у одређеном поглављу. У овом делу рада се износе сви они подаци до којих су ученици дошли у свом истраживању, а које сматрају важним и потребним за одређено поглавље, односно за своју тему. Ученици, осим „сувих“ података које су пронашли, износе и своју интерпретацију, своја тумачења и друго. Анализа пронађеног материјала током истраживања је врло важна и она омогућава ученицима да дођу до важних закључака. Важно је да, током писања рада, ученици не забораве на ужи и шири контекст (контексте) своје теме. Унапред одређен број страна рада подстиче ученике да одвоје битно од небитног за своју тему. То је врло важно за науку, али није нимало лако за истраживача. Помоћ у том „одвајању“ може бити назив рада, назив поглавља и размишљање о томе шта је све потребно да би се тема (ако је у питању читав рад), или део који „разрађује“ тему (уколико је одређено поглавље у питању) заокружила, да би била потпуна.

3.3. Закључак

У *Закључку* се износе основни резултати истраживачког рада, односно најважније тврдње о теми рада. Излажу се одговори на постављена питања у *Уводу* и *главном делу*. Ученици могу навести и на који начин су дошли до тих одговора, као и да ли се они слажу са дотадашњим истраживањима. Наводе да ли је после њиховог истраживања остало нешто неистражено у вези са темом, односно предлози за даља истраживања. Уколико су ученици на крају сваког поглавља у *главном делу* износили „мале“ закључке, они им могу помоћи у састављању *Закључка*. Не износе се нови подаци, односно подаци који нису изнети у *Разradi*. *Закључак* треба да је концизан, језгровит и прецизан и могао би чинити између 5 и 10% рада.

4. СПИСАК КОРИШЋЕНИХ ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ

Након написаног рада потребно је саставити списак коришћених извора и литературе. У том списку се наводи све оно што су ученици користили у свом раду: научну литературу, монографије, радове у часописима и зборницима, сајтове итд. У овом списку не сме бити наведено нешто што није коришћено у раду, односно што није наведено у фуснотама или основном тексту. Навођење коришћених извора и литературе мора бити потпуно, што прецизније – оно би требало да омогући читаоцу, односно другом истраживачу да, без тешкоћа, схвати о каквој књизи или извору се ради и да их, уколико сматра да је потребно, и сам пронађе и провери. Посебно је важно да ученици у списку прецизно одвоје изворе од литературе. **Напомена: Навођење коришћених извора и литературе мора бити једнообразно, односно у складу**

¹ **НАПОМЕНА:** Није обавезно.

² У *Уводу* ученици могу навести само иницијал имена и презиме аутора, а потом у даљој анализи навести све оно што је потребно за правилно навођење рада на који се аутор позива (видети правила цитирања у *Упутствима*).

Упутствима (видети доле).

6. СКРАЋЕНИЦЕ

Уколико ученици у свом раду користе скраћенице, потребно је да наведу на шта се оне тачно односе. Код навођења скраћенице, у основном тексту или у фуснотама, први пут се наведе пун назив, као на пример: Српска академија наука и уметности, а затим се у загради наведе скраћеница (даље: САНУ). У списку скраћеница се наводе све скраћенице које се наводе у раду.

Примери:

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца (Краљевина СХС)

Српска академија наука и уметности (даље: САНУ)

Народна библиотека Србије (НБС)

6. ЗАХВАЛНОСТ

Уобичајено је да се на крају рада наведу имена свих оних који су допринели и помогли у његовој изради. Свима њима, за савете и помоћ, треба одати захвалност. Многи аутори не истичу имена оних који су им помогли да не би неко помислио како је њихов допринос сопственом истраживању и писању рада мањи. Потпуно је дозвољено, чак и потребно, да сваки полазник центра за таленте који истражује и пише истраживачки рад, затражи помоћ, поред ментора, и од наставника, родитеља, библиотекара, архивисте итд. Навођење њихових имена, уз објашњење о коме се ради, може указати на амбициозност и жељу одређеног полазника да његов рад буде заиста квалитетан. **Напомена: Захвалност није обавезна.**

7. ПРИЛОЗИ

Осим текста, саставни део рада могу, али не морају, бити и прилози, односно фотографије, слике оригиналних издања рукописа, поједини документи (фотографија документа или верно пренет, односно откуцан текст документа) итд. Прилози не служе само да би се улепшао изглед рада. Они морају бити повезани са темом и текстом читавог рада. Не треба стављати слике писаца само да би се рад проширио, то би било лоше оцењено. Не би требало стављати у рад прилоге који се не могу јасно видети, на пример фотографије одређеног документа на основу којих се не може прочитати шта пише у њему. Важно је да прилози буду постављени у одговарајућој величини, али у складу са расположивим простором. Будући да је простор ограничен, ученици морају размислити који прилози би били најкориснији њиховом раду. Испод сваког прилога је потребно навести редни број и назив прилога, као и извор одакле је преузет. **Прилози се постављају на крају рада.**

НАВОЂЕЊЕ (ЦИТИРАЊЕ) ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ (КРИТИЧКИ АПАРАТ)

Сваки истраживачки рад мора имати критички апарат. Он би заправо требало да буде један од најважнијих делова рада. Он подразумева позивање на све оно што су ученици користили у састављању свог рада. Помоћу њега аутори избегавају да њихов

рад представља плагијат.³ Листа литературе се наводи по азбучном редоследу раду уз одговарајућу нумерацију, арапским бројевима.

Уколико је нека литература писана латиничним писмом, у фусноти, али и на крају у списку литературе, наводи се тако како је у оригиналу

НАВОЂЕЊЕ (ЦИТИРАЊЕ) КЊИГА (монографија)

Књиге се цитирају на следећи начин: име и презиме аутора: наслов књиге који је штампан у самој књизи (не на њеним корицама) курзивним (*италик*) словима, издавач (издавачи), место и година издања, број странице (страница) на којој (којима) се налази текст на који се аутор позива.

Пример:

Љубомир Симовић: *Читање слика*, Српска књижевна задруга, Београд, 2023, стр. 35.

Aleksandar Flaker: *Proza u trapericama*, Razlog, Zagreb, 1976, стр. 20 .

Уколико монографија има два или три аутора, наводе се сви аутори.

Пример:

Žan Ševalije, Alen Gerbran: *Речник симбола*, Киша, Београд, 2014, 89.

Уколико монографија има четири или више аутора наводи се само први аутор, а потом се дода „и др.“ (и други).

Пример:

Ivan Božić i dr: *Istorija Jugoslavije*, Prosveta, Beograd, 1973, 100.

Наведена правила цитирања и примери важе приликом **првог** цитирања одређене монографије. Приликом сваког **следећег** цитирања користити скраћену варијанту: иницијал имена (прво почетно слово имена) и презиме аутора, скраћеница која указује на одређено већ наведено дело – *нав. дело* (курзивним (*италик*) словима), број странице (страница).

Пример:

Љ. Симовић, *нав. дело*, 55.

Треба водити рачуна да ли се у раду цитирају два (или више) рада истог аутора. У том случају, скраћеница *нав. дело* се односи на последње цитирано дело тог аутора. Ако желимо да наведемо неко друго дело, пишемо пун назив тог дела.

НАВОЂЕЊЕ (ЦИТИРАЊЕ) РАДОВА У ЗБОРНИЦИМ И ЧАСОПИСИМА

Часописи и зборници се цитирају на следећи начин: име и презиме аутора: наслов рада наведен под наводницима, наслов часописа или зборника курзивним (*италик*) словима, број (часописа), година (издања) у загради, број странице.

Пример:

Вања Јекић: „Хтонски елементи у поезији Љубомира Симовића“, *Кораџи - часопис за књижевност, уметност и културу*, XLIX, 7-9, Крагујевац, 2015, стр. 77.

Наведена правила цитирања и примери важе приликом **првог** цитирања одређеног рада у одређеном часопису. Приликом сваког следећег навођења истог рада, користи се скраћени облик цитирања. Правила скраћивања су иста као и код

³ Плагијат представља навођење текста, идеја, закључака неког другог аутора као сопствених, односно „интелектуалну крађу“. Сви аутори морају поштовати ауторска права других аутора.

монографија.

НАВОЂЕЊЕ (ЦИТИРАЊЕ) ШТАМПЕ (НОВИНА) ОДНОСНО ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Периодичне публикације име и презиме аутора: наслов текста под наводницима, наслов новина курзивним (*италик*) словима, датум, страна.

Пример:

Михаило Ђ. Спасић: „Велики национални дани“, *Политика*, 6.4.1941, стр. 2.

Уколико није потписан аутор, цитат започети насловом.

Пример:

„Рад школских кухиња у Београду не треба обустављати“, *Политика*, 4.4.1941, стр. 7.

НАВОЂЕЊЕ (ЦИТИРАЊЕ) ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ СА ИНТЕРНЕТА

Приликом навођења одређеног извора или литературе са интернета, потребно је наводити тачан линк који води ка локацији са које је преузет садржај (**не** адресу основне странице, на пример www.google.com или www.wikipedia.org).

Уколико је, на пример, одређена књига доступна и у штампаном и у онлајн формату, цитира се формат који је коришћен. Уколико је коришћен онлајн формат књиге, у фусноти се наводи све што је предвиђено за књигу у штампаном формату, уз додатно навођење линка који води ка локацији књиге у онлајн формату, као и датум приступања том линку, односно локацији.

Пример:

Slobodan Mandić, *Kompjuterizacija i istoriografija 1995–2005*, Istorijski arhiv Beograd, Beograd, 2008, 29–31, преузето са:

https://www.arhiv-beograda.org/images/publikacije_elektronske_pdf/Kompjuterizacija_istoriografija.pdf (27. 11. 2020)

Исто важи и за радове у часописима и зборницима, за изворе који се користе у онлајн формату – најпре навести све што важи и за штампана издања, а потом линк и датум приступања.

Уколико се цитира одређени текст на одређеном сајту, навести име и презиме аутора текста, наслов текста, датум његовог настанка и друге податке који су важни за цитирани текст (уколико су подаци истакнути), а потом навести и тачан линк који води до цитираног текста, као и датум приступања. Уколико горе наведених података нема, довољан је и линк, уз датум приступања.

Примери:

Olga Janković, „Kroz prostor i vreme Banatske vojne granice“, 18.03.2018, доступно на:

<http://www.politika.rs/sr/clanak/400320/Srbija/Kroz-prostor-i-vreme-Banatske-vojne-granice> (19.06.2021)

<https://www.arhiv-beograda.org/rs/o-nama/istorijat> (19.06.2021)

СПИСАК КОРИШЋЕНИХ ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ

Све горе наведено се односило на навођење извора и литературе у **фуснотама**.⁴ Све што је у њима наведено обавезно се наводи и у списку коришћених извора и литературе на крају рада. Начин навођења је сличан, али има појединих разлика. Врло је важно да се правилно, односно одговарајуће сврстају, односно разврстају извори и литература. Дакле, архивска грађа и, на пример, одређена научна монографија не могу никако бити наведене испод истог поднасловa *Литература* (архивска грађа није литература, већ извор). Из тог разлога се препоручује ученицима (уколико има много наслова за цитирање) да испод назива поглавља *Списак коришћених извора и литературе*, напишу потпоглавља.

Остале напомене: Приликом навођења извора и литература требало би користити писмо и језик на којем су они написани.

ТЕХНИЧКА ОБРАДА ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Техничка обрада истраживачког рада је врло важна. Пожељно је да рад не садржи техничке, граматичке или грешке у куцању. У томе ће ученицима од велике помоћи бити и ова *Упутства*. Препоручује се ученицима да, пре предаје рада, и сами још једном погледају, прегледају и прочитају свој рад. Радови се пишу на српском језику, ћириличним или латиничним писмом (у зависности од теме). Поједине речи се могу, уколико је потребно, написати и на неком језику који није српски, али се у том случају препоручује да, поред наведене речи на страном језику, наведе и превод на српски језик. Такође, аутори морају водити рачуна о језику и писму одређеног рада који им је користио приликом израде истраживачког рада. Наиме, у фуснотама, као и у списку коришћених извора и литературе они се наводи на оном писму и оном језику на коме су објављени.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Истраживачки рад може имати минимално 8, а максимално 12 страна (без насловне стране), уз максимум 3 стране прилога. Дакле, читав рад, заједно са насловном страном (1), текстом рада (до 12), прилозима (1) не сме имати више од 14 страна. Потребна је пагинација (стављање редног броја) страница.

Текст рада се пише у Ворд-у (Word) и штампа на листовима А4 формата.

Маргине за текст су: лева и десна 2,5 cm, горња 3 cm (сем на првој страни која је 5 cm) и доња 2,5 cm.

Текст рада се куца словима величине 12 pt Normal у фонту Times New Roman са проредом 1,0 (single)

Списак извора и литературе је величине 10 pt Normal у фонтовима Times New Roman и Italic са истим проредом.

Напомене се куцају словима величине 10 pt Normal Italic Times New Roman.

Наслови поглавља пишу се великим словима 12pt B, центрирано, док се поднаслови, у оквиру појединих поглавља, пишу малим искошеним словима Italic, величине 12pt N.

Цео текст треба да има поравнање Justify.

За називе прилога користе се коса слова Italic величине 10pt N. За податке у прилозима користе се слова величине 10pt N.

⁴ Фуснота, потиче од речи немачког порекла (*Fussnote: Fuss* – подножје и *Note* – белешка) и представља

Насловна страна треба да садржи: наслов рада – пише се центрирано великим словима величине 16 pt B на српском и енглеском; испод наслова фонтом величине 12 pt N пише се име (имена) аутора рада великим словима, испод: разред, назив школе коју похађа, назив центра за таленте –уобичајеним словима величине 12 pt N, испод подаци о ментору име и презиме великим словима фонтом величине 12 pt B, титула, звање и место запослења.

**СЛИКА ОДРАСТАЊА У РОМАНУ *ГЛАСАМ ЗА ЉУБАВ*
ГРОЗДАНЕ ОЛУЈИЋ
THE IMAGE OF GROWING UP IN THE NOVEL *I VOTE FOR
LOVE*
BY GROZDANA OLUJIĆ**

Аутор:

ДУЊА КОСТИЋ

VIII разред, ОШ *Јован Јовановић Змај*, Регионални центар за таленте *Михајло Пупин*, Панчево

Ментор:

ВАЊА ЈЕКИЋ

мастер професор српског језика и књижевности, докторанкиња на Филолошком факултету у Београду

РЕЗИМЕ: Рад анализира слику одрастања у роману *Гласам за љубав* Гроздане Олујић. Кроз анализу бројних књижевних мотива који се директно и индиректно појављују у делу, као и кроз сагледање карактеризација главних јунака, главни циљ дела биће анализирање судбине и погледа на свет главних јунака. Као подлогу за овај рад аутор ће се ослонити на познавање друштвених и културних прилика средине двадесетог века, као и на одговарајућу теоријску литературу. Аутор приступа раду анализирајући кључне мотиве, повезујући их са знањима из друштвених наука склапајући их у један целовити рад.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: слобода, одрастање, породица, различитост, прошлост, будућност, љубав, XX век

ABSTRACT: The paper analyzes the picture of growing up in the novel *I vote for love* by Grozdana Olujić. Through the analysis of numerous literary motives that appear directly and indirectly in the work, as well as through the characterization of the main characters, the main goal will be to analyze the fate and worldview of the main characters. As a basic for this work the author relies on the social and cultural circumstances of the twentieth century, as well as the relevant theoretical literature. The author approaches the work in an open way, combining existing knowledge from various sciences, assembling them into one complete work.

KEYWORDS: freedom, growing up, family, dissimilarity, past, future, love, 20th century

**КРИТЕРИЈУМИ ЗА БОДОВАЊЕ РАДОВА ОД СТРАНЕ КОМИСИЈЕ НА
ТАКМИЧЕЊУ У ИСТРАЖИВАЧКИМ РАДОВИМА**

Квалитет истраживачког рада (укупно 35 бодова)	Значај теме и степен оригиналности	6
	Квалитет главног дела рада са уводом и закључком Обратити пажњу на ниво интерпретације закључака, као и на увод једнако као на главни део рада.	25
	Литературни подаци, естетски изглед рада, прилози, ако их има	4
Презентација и одбрана рада (15)	Излагање, представљање рада путем постера или видео бима	8
	Познавање области истраживања, логичко размишљање, резоновање и закључивање	7
Техника и писање рада (10)	Писање према датим <i>Упуствима</i>	5
	Стил, граматика и правопис	5